

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.



Az első száma... s a lap közlésé... Bérmentés...

Pest, ápril 6.

A felsőház ülése
Kezdte 12 órakor.

Elnök: Majláth György.
Jegyzők: B. Májthényi László és ifjabb gr. Ráday Gedeon.
Jelen volt miniszterek: Lónyay Menyhért, b. Wenckheim Béla és gr. Festetics György.

A múlt ülés jegyzőkönyve felolvasott és hitelesített.
Napirenden volt: a képviselőház határozatainak tárgyalása, a horvát küldöttség kiegészítése és a cukor- és szesz kiviteli adó iránt.

Jegyző felolvastván az illető határozatot, felszólal

gr. Cziráky János. Azon érelem, mely két év előtt oda vezérelt, hogy a képviselőházzal egyetértőleg küldöttséget válasszunk a Horvátországgal fenföldi viszály kiegyenlítésére, most is és s még kedvező kilátásokkal kecsegtethetjük magunkat; a küldöttségben azóta történt változás csupán a képviselőházi tagokat érinti, a felsőház által küldöttek most is ott vannak; a háznak nem marad tehát más, mint utasítani már megválasztott küldötteit, hogy a képviselőházzal együtt munkálataikat mielőbb felvegyék.

Egyhangulag elfogadtatik.
A cukor- és szesz kivitelére vonatkozó törvényjavaslat felolvasása után

Lónyay Menyhért röviden indokolja annak szükségét, elmondván az eddig tett lépéseket, addig is, míg a költségvetéssel kapcsolatban az iránt végleges intézkedés történnék, elfogadtatni kéri.

Gr. Szapáry Antal. Meglévő győzdőve a törvény szükségese és hasznossága felől, elfogadát a ajánlom.

Szólásra más senki sem levén feljegyezve, elnök az általános vitát berekeszti s a kérdést felteszi; a javaslat egyhangulag elfogadtatott a részletes vita alapjául, s itt sem tétlenül észrevétel, második felolvasás után is elfogadtatott, s a határozatnak a képviselőházzal való tudatással gr. Sztáray jegyző megbízottal.

A ház tiszti személyzete kérvényt adott befejezésnek felemelésre végett

Ezután az ülés felfüggesztett a jegyzőkönyv elkészítése végett, mi megtörténvén, az hitelesített és az ülés eloszlott.

Bécsi dolgok.

A reichsrath képviselőháza az előterjesztett törvényjavaslatok megvitatásánál igen nagy tevékenységet fejt ki. Minden nap délelőtt és este mindig öt hat órára terjedő üléseket tart, s a héten már három törvényjavaslatot fogadott el.

Az ápril hó 3-án tartott képviselőházi ülésben, a napirendre térés előtt, Canale községnek folyamodványa olvastatik fel, mely a vagyonai adó behozatala helyett a papi jóságok megterhelését kéri elrendeltetni.

Ezután Wodzicki és társai interpellálják a közoktatási minisztert hogy vajjon tette-e az iránt lépéseket, hogy Krakkó köve telési iránt Oroszországon, ide szállítva a krakkói egyetemi al pitványokat, igény támasztassék.

Hasner legközelebbre választ ígér.
Herbst igazságügyér két fontos törvényjavaslatot tesz a ház asztalára:

- 1. törvényjavaslat az esküdtsek felállításáról sajtóügyekben;
- 2. Javaslát az esküdttek listájának elkészítéséről.

Napirendre térvén át a esüdtrend harmadszori olvasása eszközöltetik és elfogadtatik.
Ezután felveszi a ház a felekezeti törvény részletes vitájának folytatását.

Az első cikk a gyermekek vallására vonatkozik, szerinte a törvényes vagy azoknak tartható gyermekek, ha szüleik egy valáson vannak, azok vallását követik. Vegyes házasságoknál a fiúk apjuk, a lányok anyjuk vallását követik. Azonban a házasságok a házasság megkötése után e viszonyt megfordítva is megállapíthatják maguk között, vagy azt is szerződésileg kivihetik, hogy a gyermekek mind vagy az apa vagy az anya vallását követik. Törvénytelen gyermekek anyjuk vallását követik. Oly esetben, mely az elősorolt szabályok egyike alá sem sorolható, az határozta meg a gyermek vallását, a kinek kötelessége a gyermek eltarítása. A gyermeknek vallási nevelésére adott reservalisok érvénytelenekek. — Hosszas vita után ezen cikk a bizottmány javaslata szerint elfogadtatik

Előfizetési ár:
egész évre 20 frt. félre 10 frt. negyedévre 5 frt.
Beletartási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdíj mindenbeutartásért 30 kr.
A „nyilt-ter”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Uj előfizetés

FÜGGETLEN LAPOK további folyamára.

April-juniusi évnegyedre 5 ft. — kr.
April-szeptemberi félre 10 „ — „
April-decz 3 évnegyedre 15 „ — „
Egy óra 1 „ 70 „

A kiadó-hivatal,
3 korona uteza 18. sz.

A nagyváradi egyházmegyei kath. értekezletnek az ország Hercegsprimásához intézett felirata.

b) Felirat s kérvény a m. kir. cultusminiszterhez.

Nagyméltóságú vallás- és oktatásiügyi miniszter ur!

Az alkotmányos állapot visszaálltával a szervezés munkája minden irányban örvendetes haladást tesz. Hol nehézségek tornyosulnak, látjuk az erő és jog érzetében lankadatlán küzdelmet, és ahol jogosult remény van, ott az eredmény is csak idő kérdése.

A magyar katolikus egyház jogviszonya az 1848. XX. t. cz. által a korona, az állam és felelős kormány irányában lényegesen megváltozott: a nemzet alkotmányával egykoru ösहितnek nyolczszázados uralmi typusa eltűnt a minden vallásfelekezetenek megadott jogviszonyosságban.

Egyházunk, mely a sötétség uralmát felkelő napként eloszlótá s a világgosszág sugarait az egész földgömbön elárasztá, utóbbi időkben fényes holdlón, mely külfényét fékében a hatalomtól köleszönze.

A külfény csillama ha vonz is, de nem termékenyit: a nyolcz millió kath. hívőtől függ, hogy egyházunk ismét a régi nap legyen, mely fényét tanáinak örök igazságában, híveinek szeretetében, vallásos érdekességében, erejét önmagában, önjosogultságában lelje fel.

Méltán fájhatott azon közöny, melylyel a világi hívek nagyobb része az egyház iránt viseltetett, de azért élt a vallásosság érzete minden jobb kebelben, mint nem halt meg a föld, melyet hólepel takar. Fel kell költeni az érdekeltiséget, a napnak teljes ragyogásától a hólepel eloldvand, a hitélet működése legott megkezdődik.

A nagyváradi egyházmegyének öszszgyült egyházi és világi hívei azon nézetben vannak, hogy az idő sürgetőleg int, miszerint haladéktalanul a tettek terére lépve, kath. egyházunk jogviszonyait szemben a parlamentarizmus kormányzattal mulhatlanul rendezni kell. — A halogatás míg egy részről aggodalmakat kelt, más részről káros a hitéletre, mert ismét közönyösséget idéz elő és az egyház iránt oly szépen felébredt érdekeltiséget csirájában fojtja meg.

A vallások jogegyenlőségének elvével fogva a kormányának állása a kath. egyház irányában annyira megváltozott, hogy azon védnöki befolyás, melyet a kormány eddig gyakorolt, ezentul sem szentesített törvényeinkkel, sem egyházunk jól felfogott érdekeivel meg nem egyeztethető; sőt szükséges, hogy kath. egyházunk épen annyi önállás- és függetlenséggel bírjon, minővel a többi vallásfelekezetek bírnak.
Most, midőn minden vallásfelekezet az 1790—1. törvényben kijelölt s a protestánsok által tetteleg gyakorolt hatáskör igénybe vételeért küzd: a kath. egyház nem maradhat tovább a változó kormány gyámkodása alatt, kell, hogy egyházi ügyeit tetteleg önmaga intézze.

Nem akarjuk mi azokat, mik hitünk alapelveit képezik, avatatlán kezekkel érinteni. — Tudjuk mi azt jól, hogy ezen igazságok szentségében rejlik hitünk megdönthetetlen erkölcsi ereje és majd két ezredéves létének alapja.

De másrészt erős meggyőződésünk, hogy a fenntebb jelzett körön túl a világi katolikus hívek befolyását épen az egyház tekintélyének megóvása érdekében is továbbra kizárni nem lehet,

mert az öszszes katolikus hívek érdekeltisége, buzgó részvéte és tömörülése sokszorosán pótolandja azon oltalmat, melyben eddig egyházunk a hatalomtól védelelt, mely oltalom gyakran nem védelem, hanem inkább sérelmes gyámkodás jellegében mutatkozott.

Szükséges, hogy a katolikus egyház a fenntebb jelzett hazai törvények szellemében jogkörét az állam- és társadalommal szemben haladéktalanul érvényesítse; szükséges, hogy önkormányzati joga minden irányban elismertessék és tetteleg életbeléptetessék.

Szükséges, hogy a fennálló törvények oltalmában mi is részletessünk, és a kath. státusz szervezése által az alkotmányban és a társadalomban tárgó úr betöltessék.

Nem bármilyen hatalmas, de egyoldalú oltalom többé, hanem csak a hívek millióiban gyökerező szervezet, csak az önkormányzatnak a szó valódi értelmében életbeléptetése az, mi egyházunknak új fényt kölcsönözhet. A szerzetet valásának dicsőségét csak híveinek szeretete, hitéhez öszszinte ragaszkodása biztosíthatja örök időkre. Hatalom, tekintély mulandó, csak a szerzetet örök, mint az Isten, és a hívők egyeteme.

Mi magát az autonomia belserveszetét illeti, afeletti részletes véleményezésbe bocsátkozni nem kívánunk, mert mindaddig, míg az autonomia egyházunknak meg nem adatik, a belserveszet részletesét idő előttinek, eredménytelennek tartjuk. De még is tartozunk lelkiismeretünknek azon igazsággal, már itt kijelenteni, hogy az autonomia szervezetre vonatkozó, s hírlapokban a püspöki kar tanácskozmányaként közölt tervezet, tekintettel a fennálló vallásjogegyenlőségi törvényre, az országban naponta erősödő kath. hangulatra, az egyház jól felfogott érdekeivel öszsze nem egyeztethető; sőt öszszintén bevalljuk, hogy autonómiának az 1843-ki emlékirat szellemében szervezése mind a kath. egyház érdekének, mind nézeteinknek, mind a kath. közvéleménynek inkább megfelelő.

Mi magánipar hihetetlen lendületet nyert.
Rendkívüli tehetségei elvitáztalan érdemei annyira fokozták befolyását a császárnál, hogy a bécsi ud. kamarának ellenében is sikerült a nagybányai bányáipar számára a legjózanabb nemzetgazdasági alapokat felállítani s az uralkodó által sanctionáltatni.

Azon évben azonban, midőn az új rendszer kihirdetették, alsómagyarországi kamaragráfok nevezetvén, helyére Nagybányára más jött s vele a szellem is elköltözött, s az egész rendszer papíron maradt, mint írott malaszt.

E rendszer oly egyszerű s világsalapon nyugszik, hogy a miniszteriunnak nem volna más teendője, mint ama rendszernek egyszerű kihirdetése és életbeléptetése.

Mi bevalljuk, hogy mint szakemberek, kik ama kerület viszonyait igen közel ismerjük, és ama vidék küzdelmeire a bányáipart tekintve méltán mondhatnók: et quorum pars magna fui, most sem ismerünk sem elveiben tisztább és igazságos, sem következtéseiben üdvösebb és megnyugtatóbb munkálatot, mint az említett rendszer.

Az alapok, melyek e rendszer teteleit képezik, nem hagynak semmi kívánni valót fenn, a mit talán ma még a változott viszonyok közt ohajtani kell, nem volna egyéb, mint ezen rendszer fenntartásának s az életbeni biztosításának azon jobb formája, melyet az azótai idő és gyakorlat fejtt ki.

A mondottak után tehát a dolog ma ott áll, hogy a nagybányai kerület bányáipara megmentésül a magyar miniszteriumtól nem vár egyebet, mint mit ama sötét időkben a kamarai kormányzat aranykorában már megnyert, de soha életbe nem léptetett akkoron.

Fenntartjuk magunknak, hogy ezen tájékozás után magát a rendszert s annak njabb biztosítási formáját rövid és szabatos elvekben hól napi számunkban kifejtjük.

Bányászatunk.

Hogy mi mint ígértük, a nagybányai bányakerület iparának megmentésére ve ető megoldást körvonalozunk, szükséges előbb, hogy a főbaj megérzésére, némi tájékozást nyujtsunk.

A nagybányai kerületben, hol a bányáipar ép oly régi, mint az ország más részeiben, ép úgy, mint más kerületekben igen virágzó s hatalmas magán-bányászat létezett.

A mi azonban ott inkább sikerült, mint másutt, az volt, hogy a kincstár mindinkább urává tette magát a legnagyobb bányáknak, s a magánipart kedvező positióiból kiszorította, és lassan igen alárendelt helyzetre juttatá.

Ez állásban az érzek egytetemes olvasztását is kezelte, és az öszszes kerületbeli bányászat — kincstári ügy mint a magán — a kincstári olvasztókba adta érzetét s azok tartamukra megpróbáltatván s értékükre kiszámítván, beváltattak s levonatván minden költség a maradvány a bányáiparosoknak kifizetteték.

Az érzek olvasztása t. i. azon processus, melylyel a nyers bányatermékek kész árúvá vagy eladható metal-

lumma átdolgoztatnak, sok építményeket, nagy felszerelést és különösen nagy erdőségeket igényel, de a különböző érzek oly vegyülékét is, melyet különböző bányák terményei állítanak elő.

A kincstár bir épületekkel, felszerelésekkel, kezén tartja a bányáipar vidékein az erdőköt is, s így olvasztási monopoliomot is gyakorol.

Mindezen épületek és felszerelések az olvasztás nyereségeiből álltak elő s a beváltott érzetterményekre rótt költségekből tartatnak fenn.

A kincstár az olvasztást folyvást kezelvén, abból mindig külön nagy nyereseményeket húzott s ezen rendszernek sokoldalú káros következtése volt a bányáiparra nézve, kiválólag pedig kettő:

Egyik az, hogy hiányzott minden ösztön az olvasztás processusának emelésére, a haladásra és tökéletesedésre.

Másik, hogy a bányáipar termelésének nyers tizedével a nélkül is aránytalanul terhelve, még az illetéketlen olvasztási költségekkel is mértékten tulnyomatott, és mindinkább szűkebb térre szorult és pusztulni indult.

1824-ben nevezetvén ki Svájczer Gábor az ország legkitünőbb bányászati kapacitása nagybányai kincstári felügyelőnek, mind a kincstári, mind a magánbányáipart ez időben a legnagyobb hanyatlásban vette át.

Ez időtáiban az öszszes bányatermelés alig érte el az évi 400 000 főt. Rövid tíz év alatt — 1834-ben — már alig hiányzott az évi termelés értékéből 1.000.000 forintból valami, és a kincstári s magánipar hihetetlen lendületet nyert.

Rendkívüli tehetségei elvitáztalan érdemei annyira fokozták befolyását a császárnál, hogy a bécsi ud. kamarának ellenében is sikerült a nagybányai bányáipar számára a legjózanabb nemzetgazdasági alapokat felállítani s az uralkodó által sanctionáltatni.

Azon évben azonban, midőn az új rendszer kihirdetették, alsómagyarországi kamaragráfok nevezetvén, helyére Nagybányára más jött s vele a szellem is elköltözött, s az egész rendszer papíron maradt, mint írott malaszt.

E rendszer oly egyszerű s világsalapon nyugszik, hogy a miniszteriunnak nem volna más teendője, mint ama rendszernek egyszerű kihirdetése és életbeléptetése.

Mi bevalljuk, hogy mint szakemberek, kik ama kerület viszonyait igen közel ismerjük, és ama vidék küzdelmeire a bányáipart tekintve méltán mondhatnók: et quorum pars magna fui, most sem ismerünk sem elveiben tisztább és igazságos, sem következtéseiben üdvösebb és megnyugtatóbb munkálatot, mint az említett rendszer.

Az alapok, melyek e rendszer teteleit képezik, nem hagynak semmi kívánni valót fenn, a mit talán ma még a változott viszonyok közt ohajtani kell, nem volna egyéb, mint ezen rendszer fenntartásának s az életbeni biztosításának azon jobb formája, melyet az azótai idő és gyakorlat fejtt ki.

TÖRVÉNYHOZÁSI ROVAT.

Országgyűlési tudósítás.

A főrendi ház apr. 4-ki ülése, délután 2 órakor.

Ezen első ülésre, melyet a főrendi ház a szünet után ismét tartott, tagjai igen kis számmal jelentek meg. Elnök: Majláth György országbíró, jegyző gr. Ráday Gedeon és gr. Nyáry Gyula.
A kormány részéről jelen voltak gr. Festetics, és b. Eötvös miniszterek.
Majláth mint elnök röviden üdvözölvén a főrendeket ez öszszéjvetel alkalmából, fel-

olvastatá a főrendi házhoz időközben beérkezett iratokat.

Ráday Gedeon gr. jegyző olvassa Br. Wenckheim B. belügyminiszter levelét, mely szerint a Felsőháza királyné szülése után közvetlen következő nap d. e. 11 órakor hálalima fog tartatni a budai vártemplomban, — ha pedig a nagy héten történnék a legmagasabb szülés, — ez isteni tisztelet hűsvétvasárnapján tartatik meg. A főrendek tudomásul veszik, s az isteni tiszteleten megjelennek.

A miniszterelnök a közös külügyminiszter levelezéseit tartalmazó veres könyvet 30 példányban küldte meg a főrendi háznak.

A közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar bizottság elnöké átküldte ezen bizottság üléseinek jegyzőkönyveit az azokhoz tartozó okmányokkal együtt.

Dobra, Szenci, Fogarasi, Girk püspökök, Siaguna, Bartakovics, Haynald érsekek, gr. Haller, Lónyay, Szentiványi, Vécsey, b. Bánffy főispánok jelentik, hogy hosszabb kevesebb időre, rászint elfoglaltság, részint betegség miatt gátolva vannak a felsőház ülésében való részvételben.

Előterjesztette tovább az elnök, hogy Thuróczy megye közönsége a felsőházhoz intézett iratában azt kérelmezi, miszerint a miniszterium által előterjesztett vasúti törvényjavaslatot oda módosítsa, hogy benne a pest-oderbergi vasút fővonalá emeltessék.

Olvastatott a kolozsvári akademia tanári testületének levele, melyben a főrendi ház üléseinek naplói és jegyzőkönyvei a folyamatosan lévő 1865—1866 évi szakról az akademia részére megküldeni kéretnek. Ezzel kapcsolatban jelenti elnök: hogy a közoktatási miniszter ur is kérészt int z a főrendi házhoz naplói és jegyzőkönyveinek az öszszes magyar és erdélyi akademiák részére leendő megküldése végett. E méltányos kívánatot a főrendi ház örömmel teljesíti.

Az elnöki előterjesztések után a főrendi ház háznagya, a képviselőház küldöttét Radich Ákos jegyzőt vezette be, ki ányujtá a cukor és égetett szeszes italok kivitelénél visszatérítendő fogyasztási adóról szólv s a képviselőház által megfogadott törvényjavaslat hitelesített jegyzőkönyvét; s egyzersmind jelenté azt is, hogy a képviselőház a Magyar- és Horvátország közötti függő közjogi kérdések megoldására kiküldött magyar bizottságba a hiányzó négy tagot már beváltatá, s így e küldöttség nemsokára ismét felveendi munkáját.

A képviselőház átiratai felolvasatván, ki fognak nyomtatni s szetosztatni.

A törvényjavaslat tárgyalására vonatkozólag az elnök kérdést intézett a házhoz, hogy külön bizottsághoz kívánja-e azt utasítani, vagy egyszerűen tanácskozás alá veendi.

Gr. Cziráky indítványára, hogy egy külön bizottsághoz utasítás felesleges volna, miután a tárgy már elég behatóan meg lett vitatva, a főrendi ház a törvényjavaslatot legközelebbi hőlön 12 órakor tartandó ülésében veendi tárgyalás alá.

Több tárgy nem levén elnök felszólátá az ülést.

Azon beérkezett kérvényeket, melyeket az elnök apr. 4-én tartott országgyűlésben a háznak bejelentett, a következők:

Liptó megye közönsége a nemzetiségi kérdést mielőbb megoldatni kéri.

Somogy megye közönsége Zemplén megyének a nemzetiségi kérdés megoldását tárgyzó felterjesztést pártolttatni kéri.

Somogy megye közönsége a köztörvény hatóságok önkormányzati jogkörének a felelős miniszteri rendszertel kiegyeztetést tárgyzó emlékiratát benyujtja és ügyelembé vétetni kéri.

Somogy megye közönsége a honvédelmi ügyben Arad városa felterjesztését pártolttatni kéri.

Liptó megye közönsége a dohánygyedáruság mindenároni megszüntetését elhatároztatni kéri

Felterjesztette a temesvári ipar és kereskedelmi kamarának hazánk közigazgatási átalakításánál tekintetbe veendő feltek iránt.

Csongrád megye közönsége a hódmezővásárhelyi sorozó járásnak az 1867 dik évi ünjonzállás alkalmával a provisorius hivatalnokok hibás eljárása folytán szenvedett rendkívüli sérelme azonnali orvosoltatását kéri.

Kemény Lajos, hunyad megyei dévai lakos, Makrai László képviselő ellen vádatkat emel, s intézkedést kér tétetni az iránt, vajjon képviselői állását megtarthatja-e?

Makrai László képviselő az ellene tett feladást rágalomnak bizonyítja a hunyad megyei törvényes elnöknek erre vonatkozó nyilatkozatával.

